

คำวินิจฉัยของ นายจิระ บุญพจนสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายชุมพล คันธวิวัฒน์ กับพวก) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่
ธ. ๕๘๖๘/๒๕๕๑ หมายเลขแดงที่ ธ. ๗๑๑/๒๕๕๕ ของศาลแพ่ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

สืบเนื่องจาก ศาลแพ่งพิพากษาให้นายชุมพล คันธวิวัฒน์ กับพวก รวม ๓ คน ร่วมกันชำระ
หนี้เงินกู้แก่โจทก์จำนวน ๔,๖๒๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ย หากไม่ชำระให้ยึดที่ดินโฉนดเลขที่
๖๕๗๖๘ ตำบลลาดยาว (บางซื่อฝั่งเหนือ) อำเภอบางเขน (บางซื่อ) กรุงเทพมหานคร พร้อมสิ่งปลูกสร้าง
ออกขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้โจทก์ หากได้เงินไม่พอ ให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยกับพวก
ออกขายทอดตลาดบังคับชำระหนี้โจทก์จนครบ ยกคำขอให้ชำระหนี้กู้เบิกเงินเกินบัญชี แต่ไม่ตัดสิทธิ
โจทก์ที่จะฟ้องบังคับใหม่ภายในกำหนดอายุความ ปราบฎตามคดีหมายเลขแดงที่ ธ. ๗๑๑/๒๕๕๕

จำเลยกับพวกอุทธรณ์พร้อมยื่นคำร้องขออุทธรณ์ขอคำวินิจฉัยอย่างคนอนาถา ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า
จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ มิได้ยากจนเสียทีเดียวพอมีเงินเสียค่าธรรมเนียมศาลได้บ้าง ส่วนจำเลยที่ ๓
ได้ความว่ามีอาชีพรับราชการ จึงยังไม่มีน้ำหนักเพียงพอให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลชั้นอุทธรณ์ได้ทั้งหมด
คดีมีเหตุผลสมควรที่จะอุทธรณ์ จึงอนุญาตให้จำเลยทั้งสามดำเนินคดีอย่างคนอนาถาในชั้นอุทธรณ์ได้โดย
ยกเว้นเฉพาะไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมรวมทั้งค่าทนายความซึ่งจะต้องใช้แก่โจทก์มาวางพร้อมอุทธรณ์
ส่วนค่าธรรมเนียมศาลชั้นอุทธรณ์ให้จำเลยทั้งสามนำมาวางภายในยี่สิบวัน

จำเลยทั้งสามยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งว่า จำเลยทั้งสามมีงานทำและมีรายได้
โดยจำเลยที่ ๑ รับจ้างประสานงาน จำเลยที่ ๒ เป็นพยาบาล และจำเลยที่ ๓ เป็นครู ทั้งจำเลยที่ ๒
และที่ ๓ ยังมีทรัพย์สินเป็นที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างซึ่งติดจำนองอยู่กับโจทก์ จำเลยทั้งสามจึงยังมีทาง
ที่จะหาเงินมาชำระค่าธรรมเนียมศาลในชั้นอุทธรณ์ได้ จำเลยทั้งสามจึงไม่ใช่คนยากจนถึงขนาดที่ไม่สามารถ
ชำระค่าธรรมเนียมศาลในชั้นอุทธรณ์ได้ ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกเว้นเฉพาะไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียม
รวมทั้งค่าทนายความซึ่งจะต้องใช้แก่โจทก์มาวางพร้อมอุทธรณ์ ส่วนค่าธรรมเนียมศาลชั้นอุทธรณ์ให้
จำเลยทั้งสามนำมาวางภายในยี่สิบวันนั้น ขอบแล้ว จึงมีคำสั่งยกคำร้อง ให้จำเลยทั้งสามนำเงินค่าธรรมเนียม
ศาลชั้นอุทธรณ์มาวางต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดยี่สิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งนี้

จำเลยทั้งสามฎีกาคำสั่งศาลอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกา

จำเลยทั้งสามยื่นคำร้องโต้แย้งต่อศาลฎีกา

ศาลฎีกาพิเคราะห์แล้ว คดีนี้ศาลชั้นต้นได้หยิบยกบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า มาใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยมีคำสั่งไม่รับฎีกาของจำเลยทั้งสาม จำเลยกับพวกยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับฎีกา โดยโต้แย้งว่าบทกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ ใช้บังคับไม่ได้ ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า จะต้องใช้บทกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น จึงให้รอการวินิจฉัยมีคำสั่งคดีนี้ไว้ชั่วคราว และให้ส่งปัญหาที่จำเลยกับพวกโต้แย้งผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมไปตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๘ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ในประเด็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๘

ความละเอียดของข้อโต้แย้งของจำเลยปรากฏตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยกลาง) แล้ว

มีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๒๕ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๐ “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่เฉพาะบางส่วน หรือมีคำสั่งให้ยกค่าขอเสียทีเดียว ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในชั้นศาลชั้นต้น ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันมีคำสั่ง ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี โดยยื่นคำขอเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดเดียวกัน คำสั่งของศาลอุทธรณ์เช่นนี้ให้เป็นที่สุด”

พิจาระห์แล้ว ค่าธรรมเนียมศาลเป็นค่าธรรมเนียมซึ่งคู่ความที่ใช้บริการของศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีพึงชำระ ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งเป็นรายได้ทางหนึ่งของแผ่นดินเพื่อนำไปใช้พัฒนาประเทศ อันเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของบุคคลพึงสนับสนุนและช่วยเหลือทางราชการ ตามนัยของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ แต่อย่างไรก็ตามในกรณีที่คู่ความซึ่งเป็นคนยากจนไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลในศาลชั้นต้นหรือชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกา เมื่อศาลได้สวนเป็นที่เชื่อได้ว่าคู่ความนั้นเป็นคนยากจน ไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมศาล ศาลก็จะอนุญาตให้คู่ความฝ่ายนั้นฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาได้ เป็นผลให้คู่ความฝ่ายนั้นได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสีย

ค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๕๗ แต่ถ้าการไต่สวนของศาลไม่ได้ความตามคำขอของกลุ่มความ หรือได้ความตามคำขอแต่เพียงบางส่วนศาลก็จะมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่เฉพาะ บางส่วนหรือมีคำสั่งให้ยกคำขอเสีย แล้วแต่กรณี ในกรณีผู้ขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในศาลชั้นต้น ผู้ขออาจ อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันมีคำสั่ง ในกรณีขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในชั้นอุทธรณ์ หรือฎีกา ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณีภายในกำหนดเดียวกัน คำสั่งของศาลอุทธรณ์เช่นนี้ให้เป็นที่สุดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า บทบัญญัติในเรื่องการเสียค่าธรรมเนียมศาล การยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตลอดจนคำสั่งถึงที่สุด ของศาลอุทธรณ์ดังกล่าว แม้จะมีลักษณะจำกัดสิทธิของบุคคลอยู่บ้างก็เป็นกรณีเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ การพิจารณาคดีของศาลเป็นไปด้วยความเหมาะสมและเป็นธรรม และเป็นการป้องกันมิให้มีการดำเนิน กระบวนการพิจารณาคดีอย่างพร่ำเพรื่อโดยไม่จำเป็น บทบัญญัติดังกล่าวไม่มีผลถึงขนาดกระทบกระเทือน สาระสำคัญแห่งสิทธิของบุคคล ทั้งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับแก่บุคคลที่มีสถานะอย่างเดียวกันโดยเสมอกัน ในกฎหมายไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าในสถานะของบุคคล หรือฐานะ ทางเศรษฐกิจของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ บัญญัติห้ามไว้แต่อย่างใด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐

อาศัยเหตุดังได้พิจารณาма จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐

นายจรัส บุญพจนสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ